

Damian Bogdan, „Paleografia româno-slavă. Tratat și album”, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1978, 423, p. LXVIII pl. facsimilate

Apariția, sub egida Direcției Generale a Arhivelor Statului, a tratatului de paleografie slavo-română, elaborat de cunoscutul specialist prof. Damian P. Bogdan, reprezintă un moment editorial a cărui semnificație se cere neapărat subliniată.

Însemnătatea actului de cultură pe care l-a reprezentat editarea și punerea în circulație a volumului în cauză — este sporită în chip substanțial și de utilitatea deosebită a acestuia ca instrument de lucru, necesar atât cercetătorilor, arhiviștilor, paleografilor, cât și personalului de specialitate care activează în rețeaua muzeală din țara noastră.

După un călduros „Cuvînt înainte” aparținînd lui Ionel Gal, director general al Arhivelor Statului, și o „Prefață” a autorului, în continuare volumul este secționat pe două mari compartimente: I. „Tratat” (p. 9—391) și II. „Album” (32 p. text și 68 planșe facsimilate), structură care înlesnește în chip operativ consultarea lucrării amintite.

Așa cum evidențiază în prefața opusului său profesorul Damian Bogdan, cartea înmagazinează rodul seminariilor și cursurilor de paleografie româno-slavă ținute de autor în intervalul 1935—1970, unele dintre acestea fiind publicate în diverse cursuri și tratate, dar care abia acum cunosc o formulă de prezentare în același timp globală și unitară.

Scopul rîndurilor de față nefiind acela al unei recenzii exhaustive, în continuare ne vom limita la remarcarea caracteristicilor generale ale lucrării, cit și a unora din elementele noi sub raportul informației științifice sau a punctelor de vedere în acest prețios domeniu auxiliar al istoriei.

Astfel, partea I. („Tratatul”)

cuprinde o documentată „Introducere” (ce precizează sfera de preocupări și principalele elemente fundamentale necesare pentru înțelegerea caracterului și obiectivului acestei discipline științifice atît de riguroase), precum și nouă capitole cu următorul cuprins: I. „Începuturile și dezvoltarea paleografiei româno-slave”; II. „Izvoare ale paleografiei româno-slave”; III. „Alfabetele slave vechi”; IV. „Începuturile grafiei româno-slave”; V. „Evoluția scrișului textelor paleografice româno-slave”; VI. „Sistemele speciale grafice”; VII. „Suportul grafiei”; VIII. „Ustensilele grafice”; IX. „Cernelurile, nisipul și soluția aur”. De asemenea, această parte a lucrării, realizată cu o remarcabilă acuratețe, mai este însoțită de o „Încheiere”; o „Listă de abrevieri”, un „Cuprins al planșelor” utilizate pentru demonstrație și un extrem de binevenit „Indice general”.

Ceea ce caracterizează acest compartiment al volumului menționat este siguranța și stilul sobru, dar accesibil al tratării, documentarea bogată (bazată pe o substanțială bibliografie de specialitate), ca și temeinica și metodică organizare și sistematizare a materialului expus.

Printre elementele de noutate și interes care caracterizează lucrarea menționăm accentul deosebit pus pe contribuția românească în acest domeniu și sublinierea ponderii ei distincte în literatura de specialitate, analiza — în premieră — a scrișului izvoarelor paleografice (manuscrite și documente) din Banat, Transilvania și Maramureș, aportul românesc la dezvoltarea alfabetului chirilic (crearea literei ge(gi)), aprecierile pertinente asupra numeroaselor tipuri de literă ce au fost utili-

zate în această veche scriere (capitala, unciala, semiunciala, cursiva, cele 2 tipuri de litere minuscule) etc.

De asemenea, nu lipsite de un veritabil interes pentru medievști în special și pentru istoriografia noastră în general sînt sugestiile emise de autor în direcția inițierii și realizării unor instrumente de lucru mai speciale (o Bibliografie a edițiilor de documente româno-slave, un Album al filigranelor ș.a.) a căror stringență utilitate pentru cei în cauză e mai presus de orice îndoială.

Atît sub aspectul realizării grafice, a calității reproducerii, cit și a selecției operate, credem că nu greșim atunci cînd socotim partea a II-a a lucrării, „Albumul”, drept una din cele mai bine realizate la noi în ultima vreme.

Cu acribia sa cunoscută și spiritul său metodic, profesorul D. P. Bogdan a însoțit partea ilustrativă a „Albumului” cu o detaliată și minuțioasă listă a planșelor reproduse, iar traducerea prefeței în cîteva limbi de largă circulație facilitează și cititorului străin contactul cu problemele care-l interesează.

În finalul acestor însemnări nu ne rămîne decît să felicităm pe realizatorul volumului pentru materializarea efortului depus care încununează în chip fericit travaliul său didactic și științific de o viață întreagă; iar instituției editoare, păstrătoare a unui valoros tezaur al culturii noastre naționale, sincera apreciere și prețuire pentru înțelegerea, efortul și sprijinul constant acordat introducerii în circuitul științific și public a izvoarelor și instrumentelor de lucru necesare pentru mai buna cunoaștere a istoriei patriei.

MARIAN STROIA

Liviu Mărghitan, „Banatul în lumina arheologiei”, volumul I (paleolitic—cucerirea romană), Editura „Facla”, Timișoara, 1979

Recent, la Editura „Facla” din Timișoara a văzut lumina tiparului primul volum al unei lucrări monografice ce se

anunță a fi o valoroasă contribuție la studiul epocilor vechi ale istoriei patriei noastre: „Banatul în lumina arheologiei”. Lucrarea,

— aparținînd arheologului Liviu Mărghitan, cunoscut și apreciat cercetător al antichităților romane din Transilvania —, îm-